

Історико -культурні туристичні ресурси Рівненської області

*студентка групи ТО-31
Соботюк Ольга*

Зміст

- **Національний історико-меморіальний заповідник “Поле Берестецької битви”**
- **Тараканівський форт**
- **Корецький замок**
- **Парк дерев’яних скульптур**
- **Пам’ятник Тарасу Шевченко**
- **Меморіал Сосонки**
- **Пам’ятник першій вчительці**
- **Дубенський замок князів Острозьких**
- **Свято-Успенська церква**
- **Палац (садиба) графів Валецьких**
- **Рівненський обласний краєзнавчий музей**

Рівненська область (до 1991 року — Ровенська область) — область в Україні. Розташована на північному заході країни. Площа області становить 20,1 тис. км² (3,3 % площі території України). Населення 1 154,2 тис. осіб (на 1 січня 2011 року). Центр області — місто Рівне. Утворена 27 листопада 1939 року. Рівненська область розташована в північно-західній частині України й займає територію 20,1 тисячі квадратних кілометрів. Територія області розташована між 50°01' та 51°58' північної широти й між 25°01' та 27°38' східної довготи. Протяжність області з півночі на південь 215 км, а із заходу на схід — 186 км. Межує на півночі з Берестейською та Гомельською областями Білорусі, на сході з Житомирською, на південному сході з Хмельницькою, на півдні з Тернопільською, на південному заході із Львівською, на заході з Волинською областями. За висотою своєї поверхні область поділяється на північну частину, яка розташована в межах Поліської низовини (переважні висоти 140—180 м, мінімальна висота 134 м у долині річки Горинь), та південну частину, яка розташована на Волинській височині (переважні висоти 200—300 м). Найвищими її ділянками, що піднімаються понад 300 м, є Повчанська височина (до 361 м), Мізоцький кряж (до 342 м), а також Рівненське плато і Гоцманське плато. На крайньому півдні в межі області заходять схили Подільської височини, зокрема Вороняки, де поблизу села Дружба розташована найвища точка Рівненщини — 372 м.

Історико-культурні туристичні ресурси — це сукупність створених у процесі історичного розвитку певної території пам'ятників матеріальної і духовної культури, які є об'єктами туристського інтересу. Класифікувати історико-культурні ресурси можливо за декількома ознаками:

За генезисом: матеріальні і духовні;

За рухомістю: рухомі й нерухомі.

Матеріальні охоплюють сукупність засобів виробництва й інших матеріальних цінностей суспільства на кожній історичній стадії його розвитку, а духовні - сукупність досягнень суспільства в освіті, науці, мистецтві, літературі, в організації державного й суспільного, життя, у праці й побуті.

Серед культурно-історичних об'єктів провідна роль належить пам'ятникам історії й культури, які відрізняються найбільшою привабливістю й на цій основі служать головним засобом задоволення культурно-пізнавальних потреб.

Пам'ятниками історії й культури є спорудження, пам'ятні місця й предмети, пов'язані з історичними подіями в житті народу, з розвитком суспільства й держави, добутку матеріальної й духовної творчості, що представляють історичну, наукову, художню або іншу культурну цінність.

Наукова класифікація пам'ятників, відбиває сформований порядок і форми державного обліку цього виду ресурсів, потреби практики й має на увазі специфіку кожного виду. Залежно від їхніх основних ознак пам'ятники історії й культури підрозділяються на п'ять основних видів: історії, археології, містобудування й архітектури, мистецтва, документальні пам'ятники. Розглянемо найбільш типові об'єкти по кожному виду пам'ятників.

Так, до пам'ятників історії можуть бути віднесені будівлі/споруди, пам'ятні місця й предмети, пов'язані з найважливішими історичними подіями в житті народу, розвитком суспільства й держави, революційним рухом, визвольним рухом, війнами, а також з розвитком науки й техніки, культури й побуту народу, з життям видатних політичних, державних діячів, народних героїв, діячів науки, літератури й мистецтва.

Пам'ятники археології - це городища, кургани древніх поселень, укріплень, виробництв, каналів, древні місця поховань, кам'яні статуї, наскальні зображення, стародавні предмети, ділянки історико-культурного шару древніх населених пунктів.

Національний історико-меморіальний заповідник “Поле Берестецької битви”

Національний історико-меморіальний заповідник “Поле Берестецької битви” – основний меморіальний комплекс козацької слави України, який знаходиться між селами Пляшева та Острів на Рівненщині, де в 1651 році відбулася битва між козацько-селянським військом гетьмана Богдана Хмельницького та польською шляхтою. Розпочав свою діяльність у 1967 році як музей-заповідник “Козацькі могили” (філія Рівненського краєзнавчого музею). У 1991 році отримав статус “державного” і перейменований у Державний історико-меморіальний заповідник “Поле Берестецької битви”. У 2008 році заповіднику надано статус “національного”.

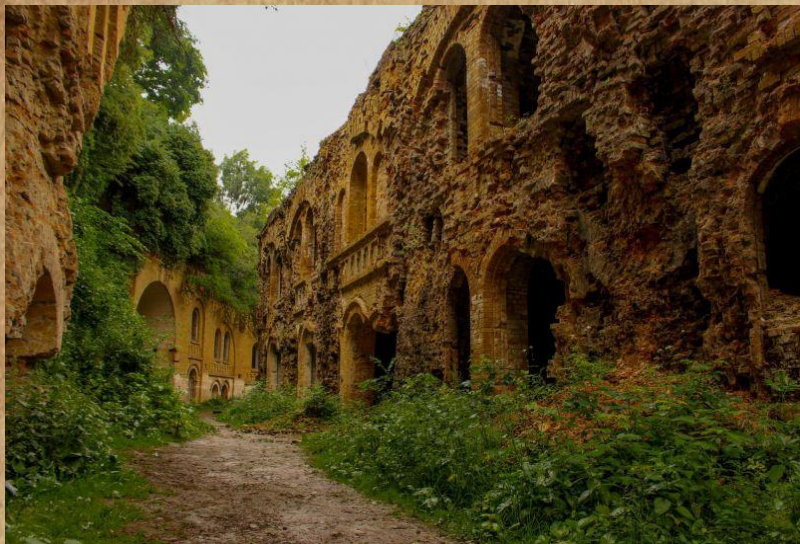
Ансамбль заповідника розташований на острові Журавлиха, де на початку XX століття було створено меморіальний комплекс, побудований на честь подвигу козаків та селян, полеглих у битві під Берестечком.

Центральною спорудою архітектурного комплексу є храм пам'ятник Свято-Георгіївська церква, збудована у 1910-1914 роках у стилі українського бароко за проектом В. Максимова, яка не має аналогів у світовій архітектурі. Свято-Георгіївська церква – це монументальна споруда, яка складається з трьох ярусів-храмів: підземної церкви Святої Параскеви П'ятниці, церкви Святого Георгія переможця, церкви Святих Бориса та Гліба. У підземному ярусі храму знаходиться гробниця-усипальниця, в якій знайшли спочинок численні останки полеглих у Берестецькій битві. Згадками про подію Берестецької битви є ряд історичних пам'яток, які збереглися до наших днів: козацький цвинтар в урочищі Монастирищина, де знаходяться захоронення козаків із надмогильними кам'яними хрестами; озерце Козакова Яма, яке пов'язують із героїчним подвигом останнього з трьохсот козаків; острів Гайок – місце бою і героїчної смерті 300 учасників Берестецької битви; місця козацьких переправ; урочище Попів Горб; місця ставок Б.Хмельницького та кримського хана Іслам-Гірея III.

Як доїхати

зі Львова по трасі М06, потім по Т-18-06 (до села Пляшева); з Луцька по дорозі Т-03-03; з Рівного - по Т-18-06.

Тараканівський форт

Тараканівський форт — це оборонна споруда, архітектурна пам'ятка 19 століття, розташована неподалік від села Тараканів Дубенського району Рівненської області. Це бетонно-земляне укріплення, виконане із застосуванням цегли та чавунних деталей, з яких були зроблені герметичні двері й усі драбини. Потрапити в середину можна було лише з допомогою висувного залізного мосту. Щоб заховати його під час облоги, побудували спеціальне приміщення під насипом.

По периметру форту — так звані безпечні каземати. Їх усього 105. У свідченнях за 1905 рік йдеться, що каземати призначалися як для бойових дій, так і для проживання. А ще тут були склади, лазарет, операційна, дезінфекційні камери, морг, туалети і колодязі. Усі каземати були оснащені вентиляцією та обігрівались печами. Окрім того, у форті була встановлена каналізація, водопровід і навіть спеціальна піч, де спалювали нечистоти. Усі приміщення підземних коридорів і кімнат мали електричне освітлення. А у 1899 році форт навіть телефонізували. Безпечні каземати слугували ще й для підтримки фортечного валу. Фасадної стіни давно немає. Каземати і як увесь Тараканівський форт поросли травою, деревами і кущами. Вони, випереджуючи час, повільно, але впевнено продовжують руйнувати військову фортецю.

Корецький замок

Уперше Корець згадують у 1150 році в Іпатіївському літописі. 1386 року у цьому місті князь Острозький збудував дерев'яну фортецю і підвів до неї воду від річки Корчик. У 15 столітті замок перейшов у володіння до роду Корецьких. У 16 столітті Богуш Корецький укріпив його кам'яними мурами, викопав глибокий канал і встановив підйомний міст. Ці заходи посилили оборонну міцність споруди. Через декілька десятиліть замок повністю перебудували з дерев'яного у кам'яний. 1651 року замковий комплекс став власністю роду Чарторийських. 1780 року Юзеф Клемент Чарторийський перетворив фортецю на палац. 1832 року комплекс згорів. Згодом ці руїни купив поміщик Бнінський.

У 1920-тих роках він спробував провести реставрацію будівель, але через деякий час ці роботи припинили. 2005 року відбудували віадук, який колись провели від річки до стін замку. Нині від замку Корецьких залишилися тільки зовнішні муровані стіни, міст, підземелля і надбрамна вежа. Із замкової гори відкривається гарний краєвид на місто. Корецький замок – пам'ятка архітектури у Корці Рівненської області. На жаль, зараз збереглися лише фрагменти оборонних споруд комплексу. На міському гербі зображено надбрамну вежу замку. Корець також приваблює гостей своїми храмами, тому його часто називають «християнською Меккою».

Парк дерев'яних скульптур

Історія парку Парк дерев'яних скульптур утворився досить спонтанно. За планом, у травні 2014 року повинні були зрізати старі дерева. Розпочали з тополь. Зрубали п'ять дерев на висоті близько 4 метрів. Діаметер кожного з них становив понад 45 сантиметрів. Саме ці 4-метрові стовпи майстер Микола Бондарчук згодом перетворив у витвори мистецтва. Кошти на вирізання скульптур дали спонсори. А замість тополь у парку висадили 12 молодих дубків – культових дерев для міста, адже саме вони дали йому ім'я. Щороку кількість фігур зростає. Змінюється і їхній зовнішній вигляд. Автор щоразу покращує якість своїх робіт, підбираючи все нові й нові спеціальні засоби захисту дерева від пошкоджень, спричинених часом та погодніми умовами.

2017 року, завдяки програмі Британської Ради у галузі міжкультурного діалогу й соціального розвитку «Активні громадяни» та гранту в проекті «Яскраве місто», фігури були оснащені нічною підсвіткою. Парк дерев'яних скульптур – це приклад креативного підходу до вирішення проблем, зокрема питання старих аварійних дерев. Алея дерев'яних скульптур у фактах та цифрах Серед дерев'яних постатей у парку можна зустріти Костянтина Острозького – засновника Дубна, козацького полководця Тараса Бульбу, історика Михайла Грушевського, Матір-берегиню України з гербом в руках, авторів старослов'янської азбуки – Кирила і Мефодія, казкових героїв із «Рукавички» та інших. Над однією скульптурою різб'яр працює щонайменше місяць. Матір-берегиня України звернена на схід держави. Саме так автор хотів висловити прохання до росіян закінчити війну та повернути нашим країнам мир. Парк дерев'яних скульптур розміщений в центральній частині Дубна. Зовсім поруч розташовані визначні місця населеного пункту, серед яких Історико-культурний заповідник з безліччю пам'яток.

Пам'ятник Тарасу Шевченку

Ідею створити пам'ятник Шевченку у Рівному виношувалась вже давно. Але втілити ідею вдалося не одразу. За ініціативи товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка було оголошено конкурс на найкращий проект пам'ятника. У ньому брали участь як відомі скульптори, на рахунку яких була вже не одна монументальна робота, так і початківці. Зрештою вибір було зроблено на користь скульпторів Петра Подольця, Володимира Стасюка та архітектора Віктора Ковальчука. До 1996 року було обрана модель майбутнього пам'ятника Шевченку, який затвердила рада Львівської кераміко-скульптурної фабрики. Академік Емануїл Мисько, під керівництвом якого робили пам'ятник Шевченку, рекомендував встановити його на майдані Незалежності. Пам'ятник робили у Львові на кераміко-скульптурній фабриці Львівської спілки художників. Аби відлити монумент, знадобилось 5 тонн бронзи. Все це тримається на особливій каркасній конструкції, яка витримує вагу монумента. Для постаменту обрали оригінальний граніт темно-малинового відтінку із Токівського кар'єру, що на Дніпропетровщині. Урочисте відкриття пам'ятника Тарасові Шевченку відбулося 22 травня 1999 року. Саме у цей день 138 років тому прах Шевченка, згідно його заповіту, перевезли із Санкт-Петербурга до Канева.

Як доїхати

Рівне насправді дуже комфортне місто. За невеликий проміжок часу можна легко дістатись до центру міста як маршрутною, так і власним автомобілем. Пам'ятник Шевченку знаходиться на майдані Незалежності, позаду стоїть великий «Кінопалац». Найближча зупинка громадського транспорту – «Площа Незалежності», де зупиняються міські автобуси та тролейбуси.

Меморіал Сосонки

Відомим є той факт, що Рівне дуже подобалось нацистам. Тому його й зробили столицею Рейхскомісаріату Україна. У місті на той час проживало багато євреїв. Ставлення нацистів до євреїв відоме. Повне їхнє знищення сухо називали «остаточним рішенням єврейського питання». Перед ліквідацією була проведена підготовча робота. Усіх євреїв переписали та зобов'язали носити на грудях жовту зірку Давида. На окремий облік ставили людей, які володіли, на погляд окупантів, різники корисними професіями та ремеслами. Потрібним фахівцям вручали спеціальні посвідчення, які потім зберегли життя. Деякі люди давали за неї гроші та коштовності, розуміючи, що цей папірець може згодом стати у пригоді. Біднішим таке посвідчення отримати було важче. Приреченим наказали запаситись теплими речами та провіантом на два тижні, аби ті не здогадались, що саме їх чекає насправді. 6 листопада 1941 року практично усі рівненські євреї зібрались на майдані біля Грабника. Їх оточили та наказали скласти речі на купу. Далі євреям наказали йти у колону та йти. Зупинилась ця процесія в урочищі Сосонки. За даними архівів, тут було розстріляно близько 17 тисяч євреїв. За радянських часів на місці страшного злочину стояв лише камінь при дорозі, а вже після здобуття Україною незалежності тут створили великий меморіал Сосонки.

Незважаючи на досить миролюбиву назву, у Сосонках в листопаді 1941 року коїлися речі, розповіді про які й нині холодять кров. Місце, де знаходиться меморіал Сосонки, має тяжку ауру, тож знаходитись тут вкрай важко.

Як доїхати до меморіалу

У часи німецької окупації Сосонки були урочищем за три кілометри від Рівного. Зараз це територія поблизу вулиці Київської. Заїзд до меморіалу знаходиться буквально навпроти підприємства «Укрбуриштин», що одразу за автосалоном. Безпосередньо до Сосонок веде вузька доріжка, яка перекрита шлагбаумом. На жаль, дороговказу, на якому було б написана інформація про меморіал Сосонки, немає.

Пам'ятник першій вчительці

Автором пам'ятника є відомий рівненський скульптор Микола Сівак. На п'єдесталі стоїть погруддя жінки. У куті рами, яка є навколо бюсту, видніється шкільний дзвоник. А з рук панянки вилітають птахи, що символізують учнів, які розлетяться по світу. Знизу на бронзі вибиті слова Андрія Малишка: «Вчителько моя, зоре світова». Пам'ятник першій вчительці – це присвята усім педагогам. Пам'ятник першій вчительці встановили напередодні 1 вересня 2003 року. Місце для нього обрали навпроти Рівненського державного педагогічного університету, який за весь час свого існування випустив близько 40 000 педагогів.

Де знаходиться монумент

Пам'ятник першій вчительці у Рівному знаходиться на вулиці Остафова. З центру до нього можна дійти пішки (вулицею Міцкевича і до університету) або ж доїхати громадським транспортом (виходити на зупинці «Педінститут»). Поруч є парк.

Дубенський замок князів Острозьких

Замок князів Острозьких 15ст. В м. Дубні – один із найстаріших замків України, який до цього часу несе у собі риси середньовіччя (суворі мури підземель зі склепіннями) парадного стилю (оздоблені ліпленням пишні палаци і такі ж зали).

Дубенський замок ніколи не був узятий приступом оскільки був міцно укріплений 73 гарматами і природно – річкою Іквою з її багатокілометровими заплавами.

Під стінами замку ламалися татарські списи і шведські шаблі .Тут зберігалися незліченні багатства привезених з трофеїв: коштовний посуд, книги, картини, ікони, зброя і захисне озброєння, хутра, шкури і т.п.

Нині Дубенський замок є окрасою краю та одним із семи чудес замків України.

Свято-Успенська церква

Церква в ім'я Успіння Пресвятої Богородиці була споруджена у 1756 році на Тютківському передмісті Рівного коштом парафіян. В народі храм називали Омелянівським, бо вулиця довгий час мала саме таку назву – Омелянівська. У 1930-і роки стараннями мешканця вулиці земського гласного Григорія Гнатовича Лукашевича вулицю назвали ім'ям великого українського пророка.

Спершу церква була вкрита гонтом, мала лише один купол під бляхою і три залізні хрести. Церковне подвір'я було оточене парканом із соснових дощок. Дерев'яний іконостас храму створений у 1784 році.

За народними переказами у цій церкві молився зі своїми гайдамаками Іван Гонта перед битвою з польською шляхтою

Палац (садиба) графів Валевських

Вперше про місцевість, де зараз розташований райцентр Гоща в Рівненській області, згадується в літописах ще в 1152 році. Саме в той час ці землі були подаровані Мурзі-Кирдей-Хану, яка прийняла християнську віру. Протягом багатьох століть вони побували у володінні і Речі Посполитої, і Росії, і Австро-Угорщини, і Директорії, і Радянської України, але не втратили своєї привабливості і культурної значущості.

Одним з архітектурних пам'яток, розташованих на цій землі, є садиба Валецьких. Історія садиби Поміщики Валецька організували велике тваринницьке господарство. Кількість поголів'я худоби, на ті часи, було величезним: більше 3 тисяч овець, 4 тисячі коней, і найбільше в окрузі стадо корів швейцарської породи. До початку 1861 року був закінчено будівництво шкіряного заводу. Звичайно ж, така розкіш не могла не відбитися на будинку господарів. Палац поміщиків Валецьких, яким з 1840-х років належав маєток в Гощі, побудований в стилі шале - альпійського будиночка з фахверковим фасадом і мансардним поверхом. Сама будівля знаходиться на території найбільшого в області периферійного парку англійської планування площею близько 7 га. На жаль, незважаючи на те, що такий тип садибної споруди на території України зустрічається вкрай рідко, і парк, і саме шале давно занепали і заросли чагарником. Але як і раніше серед паркових насаджень можна зустріти реліктове дерево гінґо, яке іноді називають «динозаврових деревом», а також понад 30 видів рідкісних каштанів і ясенів, які дозволяють уявити, яким чудовим був парк в той час. Стара будівля шале знаходиться в глибині цього парку, і лише небагато чим нагадує про колишню доглянутість і велич. Зараз в ньому знаходиться районна бібліотека, в якій зберігається великий книжковий фонд. А сама будівля чекає реставраційних робіт, які допоможуть відновити його колишню пишність.

Довгий час у приміщенні садиби працювали райвиконком, відділ соціального забезпечення, ЗАГС, художня майстерня, контора адвокатів, міськторг. Зараз проводиться реставрація приміщення.

Як доїхати до маєтку Валецьких

смт. Гоща розташоване трохи південніше від траси Рівне - Житомир, між Корці та Рівне. Кінцева зупинка маршрутних автобусів Рівне - Гоща знаходиться на пощади, навпроти парку.

Рівненський обласний краєзнавчий музей

Перший Рівненський музей відкрито в 1906 році, він перейняв естафету першого сільського музею в Україні, організованого бароном Ф. Штейнгелем у селі Городок (8км. від міста). В роки Першої світової війни музей було пограбовано. Багато унікальних експонатів зникло безслідно. У 20-ті роки відновлено місцевий музей природничого профілю. З 1936 року в місті починає працювати господарський музей Волині. На його базі в лютому 1940 року організовано історико-краєзнавчий музей, доля якого подібна до першого рівненського музейного закладу. В роки Другої світової війни всі експонати були вивезені до Німеччини. В 1944 році музей відновлює свою роботу. Збирає, зберігає та представляє матеріали про історію Рівненської області та природні особливості краю. В 1975 році музею передано приміщення колишньої гімназії (1839 р), історія якого пов'язана з іменами Миколи Костомарова, Пантелеймона Куліша, Михайла Драгоманова, Володимира Короленка.

Музейна експозиція була відкрита в грудні 1978 року. Сьогодні в Рівненському обласному краєзнавчому музеї експонується та зберігається близько 140 тисяч експонатів. Вони представляють археологічну, етнографічну, нумізматичну, природничу колекції, документи, нагороди, особисті речі відомих діячів краю.

Унікальними експонатами Рівненського краєзнавчого музею є твори волинського іконопису, колекція стародруків та графіки, скульптури, предмети козацької доби, Першої та Другої світових воєн тощо.

Окрасою мистецької збірки музею є роботи відомого польсько-італійського скульптора Томаша-Оскара Сосновського — вони виконані з білого мармуру в стилі академічного неокласицизму, відзначаються високою технікою та довершеністю форм.

Щороку музейні фонди поповнюються новими надходженнями, які є результатом наукових експедицій, співпраці зі старожилами, колекціонерами, краєзнавцями. Ця найкраща пам'ятка архітектури ХІХ століття за правом розмістила в своїх залах історичні та природні надбання Рівненщини.

В Рівненському обласному краєзнавчому музеї зберігається найдавніша українська ікона, написана в XIII ст. – Богородиця Одигітрія.

